

מהו זמן המיתה

בחוברת "אסיא" (פז-פ"ח, עמ' 79-80, תש"ע) * פורסם בשמי שאמרתי שלפי ההלכה הדבר הקובע אם אדם חי או מת, הוא רק אם הוא נושם או לא, וכמפורש בגמ' יומא (פה) שחיות האדם תלוי בנשימה וילפינן לה מדכתיב ויפח באפיו נשמת חיים. ולכן אם נתברר שהמוח (שבו תלוי הנשימה) מת, שאז זהו מוחלט וסופי שהאדם אינו יכול לנשום מעצמו, נקבע דינו כמת אף שליבו עדיין פועם.

ורק שלמעשה לא התרתי השתלת הלב אחרי מות מוחי, כי אני חושש שהרופאים ברוב להיטותם לבצע ההשתלות, לא יבדקו כראוי קודם ההשתלה אם ודאי שהמוח מת, ולכן עלינו להתנגד לחוק שקובע שאחר "מות מוחי" הוא כמת ומותר להוציא אבריו, ועלינו לדרוש שרק אחר שמת כפשוטו שכל מערכות הגוף הפסיקו לפעול לגמרי והם כאבן דומם למשך שש מינוט, אז נקבע שהוא מת.

והנה כנים הדברים שכן אמרתי בשעתו, אמנם אח"כ הסבירו לי שטעיתי בכירור המציאות. והמציאות היא שא"א לעשות פעולת השתלת הלב אחר המות המוחי, אלא כאשר אחרי המות מוחי ממשיכים להנשים אותו ע"י מכונת הנשמה, שאם לא ינשימו אותו ע"י מכונת הנשמה, הרי מכיון שאין פעולת הנשימה כלל, לא יהיה חמצן באיברים וליבו ימות, ואינו ראוי כלל להשתלה. וע"י שמנשימים אותו במכונת הנשמה עדיין נשאר באבריו חיותם העצמי (ואי"ז חיות מלאכותי), וכן העידו לי רופאים שאם ליבו פועם ודאי שזהו מעצמו, שאם הלב אינו פועל מעצמו לא יועיל הנשמה מלאכותי שהלב יפעם.

וע"כ מודה אני שטעיתי, ונראה שיש איסור רציחה בהוצאת הלב אחר המות מוחי. דהא דהחיות תלוי בנשימה, היינו משום שבנשימה יש בגופו "רוח חיים" והיינו חמצן שזהו המחיה הגוף, ולכן בזמנינו שנתחדש שיש מכונת הנשמה מלאכותי שפועל בגוף האדם אותו פעולה ממש כמו שהיה

-- העורך.

* לעיל עמ' 224-225.

האדם נושם בעצמו, א"כ אף שאין לו נשימה מכוח העצמי, מ"מ כיון שיש בגופו "רוח חיים" והיינו החמצן המוזרם לאבריו ע"י המכונה, נראה הנחשב כמי שיש בו נשימה ודינו כחי.

ואף דבקרא כתיב ויפח "באפיו" נשמת חיים וכאן אי"ז באפיו, מ"מ כיון שנעשה אותה פעולה כמו שהיה נושם באפו, הרי"ז חשיב כנושם באפיו.

(אבל בהותז הראש בכל אופן אי"ז חי שחסר באדם.)

ועוד יש לומר שהחיות תלוי בלב וכמש"כ בשו"ת חכם צבי (סי' ע"ו) ועוד אחרונים, ומה שמפורש בגמ' יומא (פ"ה) שחיות האדם תלוי רק בנשימה וכדכתיב "ויפח באפיו נשמת חיים", היינו רק משום שאם האדם אינו נושם כלל למשך זמן (כשש דקות) מפסיקים כל איבריו לפעול, ולכן בהפסקת הנשימה לזמן זה דינו כמת שודאי כבר מתו ליבו וכל אבריו. וא"כ בזמנינו שנתחדש שיש מכונת הנשמה מלאכותי, שפועל בגוף האדם אותו פעולה ממש כמו שהיה האדם נושם מעצמו ועי"כ נשאר בליבו חיותו העצמי, על כן אף שאחר המות המוחי פסקו אצלו אפשרות הנשימה הטבעית, מ"מ כיון שמכונת הנשמה עושה פעולת הנשימה בגופו ועי"ז נשאר בליבו חיות עצמי, נראה שדינו כחי שהרי עדיין ליבו פועם, ויש איסור רציחה להוציא ממנו אבריו.

וכבר פסקו כן רבותינו גדולי הדור הקודם וההלכה כדבריהם ואין להרהר ע"ז כלל.

וע"ע בדברינו בשו"ת תשובות והנהגות ח"ד סי' רס"ה ח"ה סי' שצ"ט מה שביארתי שגם אחר שאינו נושם כלל וכלל (לא מעצמו וגם לא ע"י מכונה) עדיין צריך להמתין כשש דקות ורק אח"כ דינו כמת, וכשמוציאים אבריו קודם שעברו שש דקות זהו איסור רציחה עיי"ש שביארנו הדברים.

מקור: אסיא צא-צב עמ' 35-36 (2012).